

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

ОСВІТА

Бєбіна Юлія. Використання штучного інтелекту на уроках мистецтва у НУШ: недоліки та переваги.....	287
Білик Ірина. Теоретичні аспекти національно-патріотичного виховання учасників хореографічного колективу.....	294
Бокшан Анна. Особливості організації освітнього процесу ЗВО мистецького спрямуванні в Україні.....	299
Ван Ченсі. Зміст інтерпретації музичного твору у художньо-педагогічній діяльності вчителя музики.....	306
Виклюк Роксолана, Лупак Наталія. Поняття перформансу в сучасній мистецькій освіті.....	313
Гнатів Марія, Водяна Валентина. Роль вокального мистецтва у формуванні естетичних цінностей учнів.....	318
Данькова Олександра. Ідеї Оксани Суховерської у контексті сучасних викликів професійного становлення молоді.....	324
Йордовська Світлана, Водяна Валентина. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках мазики.....	329
Заїка Надія. Класична та інноваційна бесіда як метод розвитку оцінних умінь на заняттях образотворчим мистецтвом у новій українській школі (НУШ)....	334
Замах Софія, Щур Людмила. Етапи становлення та сучасний стан хореографічної освіти в Україні.....	340
Захарова Єлена. Формування національної свідомості вихованців шляхом хореографічного мистецтва та українських традицій.....	348
Захарчук Анастасія. Розвиток творчих здібностей школярів засобами музичного мистецтва.....	352
Катеренюк Вікторія. Інноваційні технології як засіб формування образотворчості школярів.....	357
Коваль Владислав. Використання наочності на сучасному уроці музичного мистецтва у початковій школі.....	365

РОЛЬ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ

Марія Гнатів,

студентка III курсу бакалаврату

спеціальності 014. Середня освіта. Музичне мистецтво

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Валентина Водяна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки і методики

початкової та дошкільної освіти

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

У статті досліджується роль вокального мистецтва як ефективного формування естетичних цінностей учнів. Розглядаються основні аспекти впливу вокальної діяльності на розвиток естетичного сприйняття, музичних здібностей та загального культурного рівня учнів. Аналізуються методи та принципи роботи з вокальним репертуаром, особливості колективних форм музичної діяльності та значення концертної практики у формуванні естетичних цінностей.

Ключові слова: *середня освіта, музичне мистецтво, естетичні цінності, музична освіта, естетичне виховання, музичні здібності, вокальна педагогіка.*

Формування естетичних цінностей учнів є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти, що спрямовані на розвиток гармонійної особистості, здатної сприймати, цінувати та створювати прекрасне. Вокальне мистецтво, як особливий вид музичної діяльності, має ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи безпосередній зв'язок між емоційним сприйняттям музики та її відтворенням через найбільш природний музичний інструмент – людський голос.

Дослідженням проблем формування естетичних цінностей у музичній освіті займалися такі науковці: В. Антонюк (Антонюк, 2019), С. Гончаренко (Гончаренко, 2018), Л. Масол (Масол, 2020), О. Олексюк (Олексюк, 2021), Г. Падалка (Падалка, 2019), О. Ростовський (Ростовський, 2020), В. Черкасов (Черкасов, 2018). В їхніх наукових працях розглядаються різноманітні аспекти музично-естетичного виховання, розвитку музичних здібностей та формування естетичної культури особистості.

Естетичні цінності формуються в процесі активної взаємодії особистості з мистецтвом, і вокальна діяльність надає для цього унікальні можливості. Спів є не лише засобом музичного розвитку, але й потужним інструментом емоційного та духовного збагачення особистості, формування її світогляду та культурних орієнтирів.

Значущість вокального мистецтва у формуванні естетичних цінностей учнів зумовлена його синкретичною природою, що поєднує музику і поезію, емоційне та раціональне, індивідуальне та колективне начало. У вокальному процесі діяльності розвивається комплексний вплив на особистість учня, що охоплює різні аспекти його розвитку.

Розвиток музичних здібностей через вокальну діяльність є фундаментальною основою формування естетичних цінностей. Робота над музичним слухом, відчуттям ритму, координацією слуху і голосу не лише покращує виконавські навички, але й розвиває здатність до тонкого сприйняття музики, розуміння її виразних засобів та художньої цінності.

Важливим аспектом формування естетичних цінностей є робота над вокальною технікою. Опанування правильного дихання, звукоутворення, артикуляції вимагає від учнів концентрації уваги, розвиває їхню здатність до самоконтролю та самовдосконалення. При цьому технічні аспекти вокального виконання необхідно розглядати не як самоціль, а як засіб досягнення художньої виразності і, як наслідок формування естетики співу.

Особливе значення у формуванні естетичних цінностей має репертуарна політика. Вокальний репертуар повинен відповідати таким критеріям:

- художня цінність творів;
- відповідність віковим особливостям учнів;
- різноманітність жанрів та стилів;
- доступність для виконання;
- виховна спрямованість.

Народна пісня займає особливе місце у вокальному репертуарі, так як вона є носієм національних культурних традицій, втіленням естетичних ідеалів народу. Через народну пісню учні залучаються до свого культурного коріння, осягають глибину та багатство національної музичної спадщини.

Колективні форми вокальної діяльності – хоровий спів та ансамблеве виконання – мають особливе значення у формуванні естетичних цінностей. Вони розвивають здатність відчувати красу у співпраці, відчуття ансамблю. Крім того, колективний спів створює особливу емоційну атмосферу, що сприяє більш глибокому естетичному переживанню музики.

Концертна діяльність є популярним стимулом для розвитку естетичних цінностей учнів. Підготовка до виступу та форма виступу мають таке значення, як артистизм, емоційна виразність, сценічна культура. Успішний виступ на самооцінці учнів, мотивує їх до вдосконалення своїх вокальних навичок.

У формуванні естетичних цінностей засобами вокального мистецтва особливо важливо враховувати вікові особливості учнів. У молодшому шкільному віці переважає емоційне сприйняття музики, тому основна увага приділяється розвитку емоційної чутливості та образного мислення. У підлітковому зростає роль інтелектуального осмислення музики, формується здатність до естетичного судження.

Педагогічний процес формування естетичних цінностей повинен будуватися на принципах:

- систематичності та поступовості;
- доступності та індивідуального підходу;
- єдності технічного та художнього розвитку;
- зв'язку з життєвим досвідом учнів.

Особливу роль у формуванні естетичних цінностей має педагог, який повинен бути не лише професійним вокалістом, але й носієм високої музичної культури. Його завдання – створити на заняттях атмосферу творчості та натхнення, що стимулює інтерес учнів до вокального мистецтва.

Міждисциплінарні зв'язки грають важливу роль у формуванні естетичних цінностей. Інтеграція вокального мистецтва з іншими видами художньої діяльності – літературою, образотворчим мистецтвом, хореографією – збагачує естетичний досвід учнів, формує цілісне уявлення про мистецтво.

Таким чином, вокальне мистецтво є ефективним засобом формування естетичних цінностей учнів, що забезпечує комплексний вплив на розвиток особистості. Системна робота з розвитку вокальних навичок, вивчення різноманітного репертуару, участь у концертній діяльності створюють умови для формування стійких естетичних цінностей та ідеалів. При цьому важливо забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня, враховуючи його можливості, інтереси та потреби.

Процес формування естетичних цінностей засобами вокального мистецтва вимагає також особливої уваги до психологічних аспектів музичного розвитку учнів. Важливо розуміти, що естетичне сприйняття музики тісно пов'язане з емоційним інтелектом особистості, її здатністю до емпатії та рефлексії.

Сучасні дослідження в галузі музичної психології підтверджують, що регулярні заняття вокалом сприяють розвитку не тільки музичних здібностей, але й загальних когнітивних функцій. Спів активізує різні відділи мозку, покращує пам'ять, увагу, здатність до концентрації. Це має особливе значення для загального розвитку учнів та їх академічної успішності.

Важливим аспектом формування естетичних цінностей є створення результату успіху на заняттях. Кожен учень має можливість відчувати радість від досягнення, хоча б найменшого. Це вимагає від педагога вміння правильно оцінювати можливості навчання та ставити перед ним посильні завдання.

Інноваційні технології навчання також сприяють важливій ролі у формуванні естетичних цінностей. Використання мультимедійних засобів,

електронних освітніх ресурсів, можливостей дистанційного навчання розширює освітній простір та створює додаткові можливості для музичного розвитку учнів.

Особливу увагу слід приділити роботі з обдарованими дітьми. Для таких учнів необхідно створити умови для максимальної реалізації їхнього творчого потенціалу через:

- участь у конкурсах та фестивалях різного рівня;
- індивідуальні програми розвитку;
- можливість сольних виступів;
- додаткові заняття та майстер-класи.

При цьому важливо пам'ятати, що розвиток музичної обдарованості має відбуватися в контексті загального естетичного виховання, формування особистості. Значну роль у формуванні естетичних цінностей змінює взаємодія з батьками учнів. Важливо залучити батьків до музично-естетичного виховання дітей через:

- спільне відвідування концертів;
- обговорення музичних вражень;
- підтримку домашніх занять музикою;
- участь у шкільних музичних заходах.

Проектна діяльність є ефективним засобом формування естетичних цінностей. Участь у музичних проектах дозволяє учням проявити ініціативу, розвинути організаторські можливості, відчутти себе частиною творчого колективу. Це можуть бути:

- тематичні концерти;
- музичні вистави;
- фестивалі;
- дослідницькі проекти з історії музики.

У формуванні естетичних цінностей важливе місце займає розвиток критичного мислення учнів. Вони повинні навчитися аналізувати музичні твори, обґрунтовувати своє естетичне судження, розуміти зв'язок музики з іншими видами мистецтва та життя суспільства.

Сучасний етап розвитку освіти також вимагає уваги до проблем збереження та розвитку національних музичних традицій. Вокальне мистецтво може стати ефективним засобом формування національної ідентичності учнів, розуміння ними своєї культурної спадщини та її місця у світовому мистецькому просторі.

Важливо також враховувати вплив сучасної масової культури на формування естетичних цінностей учнів. Завдання педагога – допомогти учням орієнтуватися в різноманітті музичних стилів та напрямків, формувати критичне ставлення до явищ масової культури, розвивати здатність відрізнити справжнє мистецтво від сурогатів.

Таким чином, формування естетичних цінностей засобами вокального мистецтва є складним багатоаспектним процесом, що вимагає комплексного підходу та врахування різноманітних факторів впливу на особистість учня. Успішність цього процесу залежить від професійної майстерності педагога, створення сприятливого освітнього середовища та активної участі всіх суб'єктів освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк, В. Г. (2019). *Вокальна педагогіка (сольний спів)*. Київ: ЗАТ «Віпол».
2. Гончаренко, С. У. (2018). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
3. Масол, Л. М. (2020). *Методика навчання мистецтва в початковій школі*. Харків: Ранок.
4. Олексюк, О. М. (2021). *Музична педагогіка*. Київ: КНУКіМ.
5. Падалка, Г. М. (2019). *Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін*. Київ: Освіта України.
6. Ростовський, О. Я. (2020). *Теорія і методика музичної освіти*. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан.
7. Черкасов, В. Ф. (2018). *Теорія і методика музичної освіти*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка.